

6. СТРАХУВАННЯ ТА РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

УДК 368.171

Анісімов В.М.,
молодший науковий співробітник
відділу природно-техногенної та екологічної безпеки
Державної установи «Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку Національної академії наук України»,
anisimov103@gmail.com

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ В УМОВАХ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН

Страховання як вид економічної діяльності, виконуючи важливі суспільні функції з реалізації потреби людини стосовно безпеки, разом із тим, є видом підприємницької діяльності, спрямованої на систематичне отримання прибутку. В цьому контексті страховання є цілком органічно вбудованим в сучасну економічну систему з притаманним для неї переважанням ролі фінансового сектора. Відповідно, інновації на страховому ринку є фактично похідними від новітніх технологій, використовуваних на фінансовому ринку (як іншуртех, що являє собою пов'язаним безпосередньо зі страхованням напрямів фінтеху – інноваційно-поєднаних інформаційних та фінансових сервісів) чи типологічно подібні до інноваційних фінансових інструментів (як наприклад, існуюче вже тривалий час вторинне страховання або перестраховання може розглядатись як відповідник нині поширеним вторинним фінансовим інструментам – деривативам).

Проте, на відміну від фінансового сектору, сектор страховання, як видається є більш залежним від реалій оточуючого середовища. Адже

можливості фактично автономного існування від інших секторів економіки для фінансового сектору обумовлюються тим, що в ньому матеріальні активи набувають вигляду фінансових інструментів, які торгуються на фінансових ринках. Відповідно, реальний товар, будучи базисним активом для похідних фінансових інструментів, перестав бути обов'язковим компонентом усього торгівельного ланцюжка на ринку з домінуванням економічних агентів ніяк не пов'язаних з виробництвом та споживанням і відтак сама поставка товару стала необов'язковою для отримання прибутку – тобто, у фінансовому секторі економіки гроші роблять гроші [1].

Натомість, в найпоширеніших видах страхової діяльності на основних позиціях перебуває реальне майно чи життя особи, що має бути захищене від певних страхових ризиків. Але оскільки названі ризики можуть бути прораховані методами актуарних розрахунків і отже, не завжди реалізовуватись як страхові випадки, то це надає можливість щодо використання з комерційною метою коштів спеціалізованого страхового фонду сформованого на основі внесених страхувальниками страхових премій.

Задля забезпечення найбільшої ефективності компаній працюючих в фінансовому секторі та отримання ними максимального прибутку, механізми діючі в названому секторі мають перебувати в режимі постійних динамічних змін і тому сучасна фінансова економіка – це насамперед інноваційна економіка в рамках якої перманентно породжуються інновації. Проте означені зміни являють собою внутрішньо системні зміни фінансового сектору економіки, які, відбуваючись, здійснюють вплив на зовнішнє середовище, але разом із тим їх ефективність можлива лише за умови його стабільності. І передусім, мається на увазі природне оточуюче середовище, яке загалом в усіх провідних економічних моделях розглядається як постійна величина, що тому практично не береться до уваги.

Зазначений вплив фінансового сектору на навколишнє середовище зумовлений у значній мірі тим, що він об'єктивно діє у парадигмі пануючої у сучасному світі економічної системи, що побудована на закономірностях

ринкової економіки з її спрямованістю на отримання найвищого прибутку будь-якою ціною. Донедавна це забезпечувало зростання рівня життя населення різних країн світу та зростання обсягів споживаних ним товарів. Але нині функціонування сучасної економіки все більше визнається таким, що, стимулюванням необмежених масштабів споживання, завдає непоправної шкоди довкіллю й фактично руйнує стабільне середовище життєдіяльності людства. Однак автономне існування фінансового сектору сучасної економіки від її інших складових дозволяє діючим в ньому економічним агентам допоки фактично абстрагуватися стосовно зазначених екологічних загроз й продовжувати існувати в парадигмі максимізації прибутку незважаючи на довгочасні наслідки, що вже означились поточними кліматичними змінами, які загрожують катастрофічними природними явищами.

У той же час, у світі страховий сектор економіки, діяльність якого безпосередньо спрямована на відшкодування збитків від несприятливих явищ, у тому числі природних, та по можливості їх попередження, вже стикається з масштабними страховими збитками, що виникли як наслідок нинішніх кліматичних змін [2, с. 15]. Зростаюча частота природних катастроф та тяжкість їх наслідків, обумовлених змінами клімату, в короткостроковому періоді можуть навіть призвести до збільшення надходжень страхових премій, але в довгостроковій перспективі можуть виявитись фінансово непосильними для страховиків [2, с. 16-17]. Це відбувається тому, що загальноприйнятні підходи до оцінки ризиків, які використовуються в страховій діяльності, ґрунтуються на аналізі історичних даних, але сучасна практика засвідчує, що наразі вони виявляються недостатніми. Відповідно у світі відмічається зростання кількості так званих нестрахових ризиків. Внаслідок цього страхові компанії змушені відмовлятися від випробуваних роками й десятиліттями підходів до оцінки ризиків, а також підвищувати тарифи через нездатність оцінювати вірогідність природних катаклізмів [2, с. 24-25]. Отже, зміни клімату можуть визнаватися скоріше такими, що створюють нові загрози, ніж можливості для розвитку страхового бізнесу [2, с. 26].

Необхідне у цих умовах досягнення оптимального управління ризиками породженими кліматичними змінами мають забезпечуватись на шляхах формування інноваційних напрямів розвитку страхової діяльності. Адже, як зазначається експертами, кліматичні зміни, крім загроз, відкривають нові можливості для розвитку нових продуктів та бізнесу у страхуванні [3, с. 159]. Насамперед очевидно необхідно забезпечити удосконалення методів управління пов'язаними з кліматичними змінами ризиками, фіксації їх частоти, складності та видів. Для цього страховикам доцільно скористатися новітніми технологіями, зокрема такими як: супутникове спостереження за погодою, нове програмне забезпечення, а також тими страховими продуктами, які розроблені під нові потреби клієнтів, що надасть можливість розробити більш надійні та ефективні інструменти моделювання ризикової ситуації, які відображають відповідні тенденції екологічних змін в режимі реального часу [3, с. 160].

Також важливим в умовах, маючих глобальний характер, кліматичних змін є застосування перестраховування, виходячи з набуття ним значення міжнародного виду страхової діяльності [2, с. 22-23]. І особливо значущим в умовах сучасних кліматичних змін є здійснення страхуванням своє ще однієї, поряд із відшкодуванням збитків, суспільною функцією, а саме: попередження страхового випадку та мінімізації збитків, що зокрема включає відповідне стимулювання страхувальників. Так, сьогодні цілий ряд інноваційних страхових продуктів сприяє стимулюванню до впровадження природоохоронних „зелених” технологій [2, с. 27; 3, с. 159], що зменшують антропогенний тиск на природу і тим самим стримують подальше погіршення кліматичних умов.

Таким чином, шляхом використання інноваційних підходів в умовах сучасних кліматичних змін, страхування має забезпечити виконання своєї суспільної місії, що в цілому забезпечить оптимальне функціонування сучасної економічної системи.

Список використаних джерел

1. Лосев А. Дорогой царя Мидаса. Как материальный мир превращается в финансовый. *Коммерсант. „Деньги“*. Приложение №2 от 14.02.2019, с. 17. URL: <https://www.kommersant.ru/doc/3880424>.
2. Зміна клімату – нові виклики для страховиків. Наукова робота. 36 с. URL: https://kon-insurance.mnau.edu.ua/files/work_2020/51.pdf.
3. Корнєєв В.В., Матвієнко Г.А. Новації страхових послуг в умовах формування «економіки клімату». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: «Економіка»*: науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, березень 2020. №16(44). С. 153-161. URL: <https://journals.oa.edu.ua> > article > download.

УДК 336.368.03

Л.С. Гуменюк,
аспірантка кафедри страхування, банківської справи та ризик-менеджменту,
КНУ ім. Тараса Шевченка,
mila20071997@gmail.com

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КІБЕР-СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Важливість цифрової трансформації у всіх сферах економіки неодноразово підтверджувалась протягом 2020 року. Більшість процесів всередині компаній видозмінились через вплив COVID-19, який змусив перевести ведення бізнесу у дистанційний формат. Разом з цим переходом перед підприємствами постала актуальна для даних змін проблема – захищеність від кібер-атак, а також збереження цілісності тих даних клієнтів, які використовує компанія. У світі сьогодні одним із інструментів захисту і попередження цифрових інцидентів є кібер-страхування, але в Україні поки даний вид тільки починає набирати популярність.

Прикладами успішного функціонування кібер-страхування як ефективного механізму захисту домогосподарств від кібер-інцидентів є американський та китайських страхові ринки, на який даний продукт успішно існує та розвивається протягом останніх десяти років. Окрім цього, моделі інтеграції вказаного виду страхування активно адаптуються на європейському ринку з посиленням частоти кібер-атак у карантинний період. Аналіз світових тенденцій розвитку страхового ринку дозволить окреслити готовність України